

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקפב

ערב שבת-קודש
פרשת תצא
י"ב באלול ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ב באלול ה'תשס"ה – י"ט באלול ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ב באלול	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם. פרק ד-ו.	הלי כלים. פרק ז.	מליית טז. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כז. כח. כט. ל. יד. ח. ט. ז.
ש"ק	י"ג באלול	פרק ז-ט.	פרק ח.	מליית יא. יב. יג. מ"ע קפה. מליית כה. כב. מח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.
א'	י"ד באלול	פרק י-יב.	פרק ט.	מליית לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. מט. מא. מה. קעא.
ב'	ט"ו באלול	הלי תשובה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק י.	מ"ע עג.
ג'	ט"ז באלול	פרק ד-ו.	פרק יא.	מ"ע עג.
ד'	י"ז באלול	פרק ז-ט.	פרק יב.	מ"ע עג.
ה'	י"ח באלול	פרק י"ד. מה אהבתי וגוי. ספר אהבה והוא ספר שני. הלי ק"ש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מ"ע עג. י.
ו'	י"ט באלול	פרק ג-ד. הלי תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יד.	מ"ע י. ה.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר***		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.10	6.45.2	1.06	12.35	9.28	6.29	5.34	5.12	4.23	ו', י"ב באלול
7.08	6.43.9	1.06	12.35	9.28	6.30	5.35	5.13	4.24	ש"ק, י"ג באלול
7.07	6.42.6	1.05	12.35	9.29	6.31	5.36	5.14	4.25	א', י"ד באלול
7.06	6.41.2	1.05	12.34	9.29	6.31	5.36	5.15	4.26	ב', ט"ו באלול
7.04	6.39.9	1.04	12.34	9.29	6.32	5.37	5.15	4.27	ג', ט"ז באלול
7.03	6.38.6	1.04	12.34	9.29	6.33	5.38	5.16	4.27	ד', י"ז באלול
7.02	6.37.3	1.03	12.33	9.29	6.33	5.38	5.17	4.28	ה', י"ח באלול
7.00	6.35.9	1.03	12.33	9.29	6.34	5.39	5.17	4.29	ו', י"ט באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	דה"ינ
7.21	6.26	7.21	6.15	7.21	6.23	7.19	6.08	7.21	6.26
7.12	6.17	7.11	6.05	7.12	6.14	7.10	5.59	7.12	6.17

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

גם החשבון-נפש והמרירות של חודש אלול צריכים להיעשות מתוך שמחה

ח"י אלול מביא חיות ושמחה בכל ענייני חודש אלול, אף-על-פי שחודש זה הוא הזמן המתאים לערוך "חשבון נפש" המעורר, מטבעו, רגש של מרירות □ גם העובדה שהאדם מרגיש שהוא נמצא בהפטר ומתמרמר בנפשו על ההפטר, היא עצמה סיבה לשמחה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הרי, בידעו ש"הקב"ה מדקדק (אפילו) עם סביביו (עם צדיקים) כחוט השערה³, וגם "במלאכיו ישים תהלה", ואפילו "שמים (כללות סדר ההשתלשלות) לא זכו בעיניו"⁵, ומכל-שכן הוא, שהיו אצלו מחשבות, דיבורים ומעשים שלא כדבעי [ולדוגמא: אבק לשון-הרע, שעל זה איתא בגמרא⁶ ש"הכל באבק לשון-הרע"] שעל-ידם נתרחק מהקב"ה – בוודאי בא לידי רגש של מרירות גדולה. ומלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל ("ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול"), משמע, שח"י אלול מביא חיות בכל ענייני חודש אלול, כלומר, לא רק בענייני השמחה שבחודש אלול, אלא גם בענייני המרירות שבחודש זה. ולכאורה אינו מובן: מהו הפירוש של חיות במרירות?

ב. וחיודש גדול יותר אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשיחה הנ"ל) – "ח"י אלול הוא יום המיועד

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר (באחת משיחותיו) בשם זקני החסידים: "ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול".

וצריך להבין:

בחודש אלול ישנם עניינים שונים ועבודות שונות: עניינים של שמחה, וגם עניינים של היפך השמחה – כמו העניין ד"חשבון הנפש" שבחודש אלול,

– כיודע שחודש אלול הוא חודש החשבון על כל השנה כולה, ובפרט מח"י אלול, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ שהחשבון הפרטי על כל י"ב חודשי השנה הוא ב"ב הימים מח"י אלול עד ראש-השנה, יום לחודש יום לחודש –

ש"חשבון הנפש" קשור עם תנועה דהיפך השמחה – ובשתיים: (א) מצד כללות עניין החשבון, שצריך להיות מתוך שימת-לב, ללא התפעלות (שזהו עניין דשמחה). (ב) מצד פרטי החשבון – שכאשר עושה חשבון-נפש מכל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו במשך כל השנה,

1 שיחת ח"י אלול תש"ה בתחילתה (סה"ש

תש"ה עמ' 122).

2 שיחת ח"י אלול תש"ג (סה"ש תש"ג עמ' 177 עמ' 179).

3 יבמות קכ"ב, (ובפרש"י).

4 איוב ד, יח.

5 שם טו, טו.

6 ב"ב קס"ה, רע"א. הובא ברמב"ם הל' איסורי ביאה פכ"ב הי"ט.

דבר מלכות

לשמחה ולברכה":

גדול ובאמיתיות.
והעניין בזה – שצריך להתבונן תחילה ש"עבודה צורך גבוה היא"⁸, היינו, שעבודתו נוגעת למעלה, ועד למעלה מעלה שאין למעלה ממנו ("העכער, העכער, און נאך העכער וואס העכער פון דעם איז ניטא") – בעצמותו ומהותו יתברך, שכן, אף שכללות ההשתלשלות הוא בריחוק מן העצמות, ש"שמים לא זכו בעיניו", ומכל-שכן הוא (כנ"ל ס"א), מכל מקום, כיוון שנשמות ישראל הם "בנים למקום", "בנים אתם להוי' אלוקיכם"⁹, לכן, עבודתם של ישראל – עבודת הבן – נוגעת בעצמותו יתברך; וכאשר יבין וירגיש באיזה "מקום" ו"דרגא" נוגעת עבודתו – אזי תהיה מרירותו על העדר עבודתו מרירות אמיתית ותקיפה.

ובהקדם דיוק הלשון "שמחה" ואחר כך "ברכה" – שה"שמחה" מהווה הקדמה ל"ברכה". ועל-פי הידוע' ש"ברכה" היא מלשון המשכה, נמצא, שהשמחה היא ההקדמה לכל העניינים כולם ("ברכה"), שהתחלת כל העניינים כולם היא על-ידי שמחה. ונמצא, שלא זו בלבד שכל ענייני חודש אלול (גם ענייני המרירות שבו) צריכים להיות בחיות ושמחה (שזהו תוכן הפתגם שח"י אלול מביא חיות באלול), אלא עוד זאת, שהשמחה היא ההקדמה לכל ענייני חודש אלול, וללא הקדמת השמחה לא יכול להיות שום עניין. ולכאורה אינו מובן – מהו ההכרח בהקדמת השמחה לכל העניינים כולם, ובפרט לענייני המרירות שבחודש אלול?

ג. ויש לומר הביאור בזה:

ד. וכדי שיהיה הרגש שעבודתו של האדם נוגעת למעלה – דרושה הקדמת השמחה דווקא:

ללא שמחה – הרי בידעו מעמדו ומצבו וערך פחיתותו ("זיין נידעריקייט") בכלל, ובפרט מצד מחשבה, דיבור ומעשה שלו הלא טובים, שבגלל זה הרי הוא בריחוק מן העצמות לגמרי (במכל-שכן וקל-וחומר מזה ש"שמים לא זכו בעיניו", כנ"ל) – אינו יכול בשום אופן לפעול בעצמו את ההרגש שעבודתו נוגעת בעצמותו יתברך.

והעצה לזה – עניין השמחה, דכיוון ש"שמחה פורצת גדר"¹⁰, הרי, מבלי הבט על ריחוקו מן העצמות (כנ"ל), פורצת השמחה ומגביה את האדם ומעמידה אותו במעמדו ומצבו האמיתי (מעמדו ומצבם של כל בני") – "בנים למקום", ועד – כפי שהוא בשורשו בעצמותו יתברך, ובמילא, נרגש אצלו עד כמה

רגש המרירות בהחשבון-נפש צריך להיות מצד זה שמחשבותיו, דיבוריו ומעשיו – בין לטוב בין כו' – נוגעים בעצמותו ומהותו יתברך.

דהנה, כאשר סיבת המרירות היא מצד זה שכתוצאה ממחשבה, דיבור ומעשה הלא טובים חסר לו בכני, חיי ומוזני – אזי התפיסת-מקום דהמרירות אינה אלא באותה מדה שמציאותו תופסת מקום.

ואפילו אם סיבת המרירות היא מצד זה שכתוצאה ממחשבה, דיבור ומעשה הלא טובים לא בירר חלקו בעולם – גם אז התפיסת-מקום דהמרירות אינה אלא באותה מדה שכללות העניין של עולם-הזה תופסת מקום.

ולכן, סיבת המרירות צריכה להיות מצד זה שענייניו של האדם נוגעים (כביכול) בעצמותו ומהותו יתברך – שאז המרירות היא בתוקף

(תורת-מנחם – התועדויות ח"ד עמ' 324 ואילך). וש"נ.
(9) פ' ראה יד, א.
(10) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(7) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(8) ראה עבוה"ק בהקדמה. שם ח"ב (חלק העבודה) פ"ג. הובא בשל"ה שער הגדול כט, ב, ואילך. נתבאר בד"ה לא תהי' משכלה ה'תשי"ב

דבר מלכות

עבודתו נוגעת למעלה.

הם "ניצבים... לפני ה' אלוקיכם".

וזהו גם הביאור בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שח"י אלול מביא חיות בכל ענייני אלול, גם בענייני המרידות שבאלול – כי, מרידות אמיתית ותקיפה מתעוררת כתוצאה מהרגש העבודה צריכים להיות מתוך ידיעה והרגש

ד. ומה מובן שעניין השמחה הוא ההקדמה לכל ענייני העבודה – שהרי כל ענייני העבודה צריכים להיות מתוך ידיעה והרגש

ללא שמחה – הרי בודעו מעמדו ומצבו וערך פחיתותו – אינו יכול בשום אופן לפעול בעצמו את ההרגש שעבודתו נוגעת בעצמותו יתברך

האדם עד כמה נוגעת עבודתו למעלה, ורגש זה בא על-ידי חיות ושמחה דווקא.

ו. האמור לעיל שגם עבודת המרידות צריכה להעשות מתוך חיות ושמחה – שייך במיוחד לח"י אלול, כאמור, שח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול".

והעניין בזה:

ח"י אלול הוא¹³: (א) יום הולדת הבעש"ט, (ב) יום התגלות אחיה השילוני אל הבעש"ט, (ג) יום התגלות הבעש"ט, (ד) יום הולדת רבינו הזקן. כלומר, עניינו של ח"י אלול הוא – התגלות תורת החסידות הכללית ותורת חסידות חב"ד.

וזהו שח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול – כי, עניין זה שגם עבודת המרידות צריכה להיות מתוך חיות ושמחה, נתגלה ונפעל על-ידי תורת החסידות, כדלקמן.

ז. ובהקדמה – שיש עניינים שמצינו גם בנגלה דתורה, אלא שתורת החסידות גילתה אותם.

שעניין העבודה נוגע למעלה.

וכמודגש בסדר העבודה דכל יום ויום – "שתיקנו ליתן שבח והודיה לשמו יתברך בכל בוקר ולומר אשרינו מה טוב חלקנו וכו' ומה יפה ירושתנו, כלומר, כמו שהאדם שש ושמחה בירושה שנפלה לו הון עתק שלא עמל בו, כן ויותר מכן לאין קץ יש לנו לשמוח על ירושתנו שהנחילנו אבותינו כו"¹¹.

ובזה מודגשת גם השייכות לכל אחד ואחד מישראל – כי, כשם שעניין הירושה אינו תלוי כלל ביגיעתו, וגם לא בשכלו של היורש (אם הוא חכם או הפכו), אלא בכל אופן הרי הוא יורש, כך גם בהירושה ד"מה יפה ירושתנו" אין הבדל בין הגדול שבגדולים לפחות שבפחותים, וגם הפחות שבפחותים והקל שבקלים שמה מהירושה ד"מה יפה ירושתנו".

ובלשון הכתוב בהתחלת פרשת השבוע¹¹: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם", ומוסיף ומפרט "ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציך עד שואב מימך" – שגם הפחותים ביותר, שנתמנו ל"חוטב עציך" ו"שואב מימך" בגלל שלא היו ראויים לבוא בקהל¹², הנה גם

13 שיחת ח"י אלול שבהערה 1. וראה גם 'תורת-מנחם – התועדויות' ח"א עמ' 186. וש"נ.

11 תניא פל"ג (מב, סע"א ואילך).
11* נצבים כט, ט"י.
12 ראה יבמות עט, סע"א. פרש"י עה"פ.

דבר מלכות

ועבודת התשובה, הרי זה ככל ענייני המצוות ועבודת ה' שצריכים להעשות בשמחה דווקא. ועניין זה מובן ומודגש יותר על-פי המבואר בתורת החסידות²² – שעיקר עניין המצוות הוא (לא כל כך הכוונה והסגולה הפרטית שבכל מצווה, אלא) קיום רצון הקב"ה, והרי עניין זה הוא בכל המצוות בשווה. ובמילא, מבלי הבט על החילוקים שמצד פרטי המצוות, ולדוגמא, מצווה ששייכת לקו החסד או מצווה ששייכת לקו הגבורה, כמו מרירות, צריך לקיים את כולן (גם המצווה הקשורה עם מרירות) בשמחה מצד העניין הכללי שבכל המצוות בשווה – ציווי הקב"ה.

מ. ועוד עניין מודגש ומבואר בתורת החסידות – כיצד תהיה המרירות מתוך שמחה:

ובהקדמה – שעד עתה נתבאר רק ההכרח לכך שגם המרירות תהיה מתוך שמחה (כיוון שגם היא מצווה), וגם טעם וסיבת השמחה (קיום רצון וציווי הקב"ה), אבל עדיין לא נתבאר איך תהיה המרירות מתוך שמחה, דכיוון שתנועת המרירות ותנועת השמחה הן שתי תנועות הפכיות – כיצד ייתכן ששתי תנועות אלו תהיינה אצל האדם בבת אחת?! והעצה לזה – כדאיתא בווהר²³ "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדווה תקיעא בלבאי מסטרא דא": מצד הרגש הריחוק מאלוקות – שזהו מצד נפשו הבהמית – הרי הוא במרירות, ומצד זה שהוא מקיים מצווה (רצון הקב"ה) – שזהו מצד נפשו האלוקית – הרי הוא בשמחה. והריחוק שמצד נפש הבהמית אינו מבלבל להשמחה שמצד נפש האלוקית,

ולדוגמא – מה שכתב רבינו הזקן בתניא¹⁴: "כתיב¹⁵ לעולם ה' דברך ניצב בשמים, ופירש הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו'¹⁶, תיבות ואותיות אלו הן ניצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים להחיותם" – שעניין זה מפורש להדיא במדרש¹⁷, אלא, שעד הבעש"ט לא שמו לב להנאמר במדרש זה, והבעש"ט גילה את הדבר, כמודגש בדיוק לשון רבינו הזקן "ופירש הבעש"ט", כלומר, שהבעש"ט פירש ("ער האט פאנאנדר-געשפרייט") וגילה את הדבר בכל העולם כולו¹⁸.

ועל דרך זה בנדון רידן, שהשמחה בעבודת המרירות מוכרחת גם על-פי נגלה דתורה, אלא, שעניין זה נתגלה על-ידי תורת החסידות, כדלקמן.

ח. כתב הרמב"ם¹⁹: "השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה ובאהבת האל שציווה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר²⁰ תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב".

וההסברה בזה – בפשטות – שהעדר השמחה בקיום המצוות הוא כעין מרידה בהקב"ה, שעל-ידי זה מראה בעצמו שאינו שש ושמח על שזכה לקיים רצונו יתברך.

ומשמעות לשון הרמב"ם שחיוב השמחה הוא בכ"ף מצווה ובכ"ף עניין של עבודת ה', כלומר, כל עניין – איזה שיהיה – שעל-ידו עובד הוא את ה', צריך לעשותו בשמחה²¹.

ומזה מובן שגם עניין המרירות צריך להיות בשמחה – דכיוון שהמרירות שייכת למצוות

14) שעהיה"א בתחלתו.

15) תהילים קיט, פט.

16) בראשית א, 1.

17) תהילים במקומו. וראה גם שיחת ח"י אלול הש"ת ס"ג (סה"ש קי"י הש"ת עמ' 170). תש"ג (סה"ש תש"ג עמ' 146).

18) ראה גם 'תורת מנחם – התוועדיות' ח"ד עמ' 55. ועוד.

19) הל' לולב בסופן.

20) תבוא כה, מז.

21) ראה גם לקו"ש ח"ז עמ' 275.

22) ראה לקו"ש שלח לט, א ואילך. עטרת ראש דרוש לעשיית נח, סע"ב ואילך. המשך תרס"ו ע' נו. ועוד.

23) ח"ג עה, א. הובא בתניא ספ"ד. שם אגה"ת רפ"א.

דבר מלכות

מנוח... אין תיאכון ("מ'האט ניט קיין אפעטיט")... לא יכולים לישון בשקט... "און קיין זאך גייט ניט איין"... ובמילא, סוף-סוף יוצאים מההסתר; אבל כאשר ההסתר עצמו מוסתר, היינו, שלא מרגישים שמצב זה הוא הסתר – חושבים שהמצב יכול להשאר כמו שהוא, ולא חושבים כלל אודות יציאה מההסתר.

וזהו סיבת השמחה שבמרירות – שמוזה גופא שמרגיש שנמצא בהסתר, ומתמרמר בנפשו על ההסתר, נעשה אצלו רגש של שמחה על כך שיצא מהסתר הכפול ("ההסתר אסתיר"), ובמילא יצא סוף-סוף גם מהסתר הראשון (שעליו הוא מתמרמר).

וגם עניין זה (כמו העניין הכללי בהשמחה מצד קיום רצונו יתברך) מודגש ומתגלה בתורת החסידות:

תורת החסידות מגלה את החיות שבכ"ף דבר ומאורע, כולל גם החיות שבעניין ההסתר – כתורת הבעש"ט²⁶ על הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר", שגם בהסתר הכפול ("ההסתר אסתיר" ב' פעמים) נמצא ה"אנוכי".

וכאשר יודעים ומכירים שבכל מעמד ומצב, גם בההסתר, נמצא ה"אנוכי" – אזי גם במצב בלתי-רצוי אין מקום לנפילת-הרוח, וגם המרירות היא מתוך חיות ושמחה. כי "שיוויתי הוי' (ומוצא ומגלה אני אותו אפילו בעניין של) לנגדי (ובמילא שיוויתיו) תמיד"²⁹.

(קטעים משיחת חיי באלול ה'תשי"ב – בלתי מוגה; 'תורת-מנחם – התוועדות' ה'תשי"ב, חלק שלישי (ו), עמ' 158-162)

כמבואר בתניא²⁴ ש"תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחה יותר מהגוף הנבזה, שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף".

ועוד עניין בזה – שהרי הביאור הנ"ל אינו מספיק עדיין, כי, אף שהמרירות והשמחה באים ממקומות שונים (המרירות מצד נפש הבהמית, והשמחה מצד נפש האלוקית), מכל מקום, נמצאות הן במקום אחד, בלב הגשמי, ואין ייתכן ששתי תנועות הפכיות תהיינה בבת אחת במקום אחד – על יסוד דברי הספרי²⁵ בנוגע לאהבה ויראה (שגם הן ב' תנועות הפכיות): "אין אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת הקב"ה בלבד". ועל דרך זה בנוגע למרירות ושמחה – שבעבודת השם יכולים להיות שניהם ביחד.

י. ועוד עניין בהשמחה שבמרירות שגם הוא מודגש בתורת החסידות:

נוסף על האמור לעיל (ס"ח) שסיבת השמחה שבעבודת המרירות היא מצד קיום רצונו יתברך, שזהו מצד הנקודה הכללית שבעבודת המרירות ככלל המצוות, יש טעם נוסף מצד תכונתה הפרטית של עבודת המרירות גופא – שעצם עובדת היותו במרירות בגלל מעמדו ומצבו הכלתי-רצוי, גורמת לשמחה.

ובהקדם הביאור בדיוק לשון הכתוב²⁶ "ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", "ההסתר אסתיר" ב' פעמים – שההסתר גופא הוא בהסתר, היינו, שלא נרגש שזהו ההסתר²⁷. והחילוק שביניהם – שכאשר יודעים ומרגישים ההסתר, אזי הרגש ההסתר אינו נותן

ואילך, ובהנסמן שם.
(28) ראה שם אות ה, ואות י, ובהנסמן שם.
(29) תהילים טז, ה. וראה צוואת הריב"ש ס"ב.

(24) פל"א (מ,ב).

(25) ואתחנן ו,ה.

(26) וילך לא,יח.

(27) ראה ספר בעש"ט עה"ת ח"ב פ' וילך אות ד

לבטל את הדין ולזכות את ישראל בגאולה האמיתית והשלמה!

מה עלה בגורל ה"מלאכים" שירדו לעולם הזה

כאשר ישנו דין ומשפט בבית-דין של מעלה, אומרים להם – "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו":

במחילה מכבודכם, לפני שניגשים אתם לדין את היהודי – רדו נא למקומו של היהודי, בעולם-הזה הגשמי והחומרי, "און מאטערט זיך אפ" [=ומתענה] שבעים או שמונים שנה, ואז... נראה מה יהיה אתכם!!

ואין צריך לנסות – מכיוון שכבר ניסו זאת: גם בן חמש למקרא למד כבר שירדו "מלאכים" לעולם הזה, והכל יודעים מה היה בסופם!... וכל זה היה בעת ההיא, ועל-אחת-כמה-וכמה לאחר ששעשה העולם במעמד ומצב ד"בירא עמיקתא", ובפרט בחושך כפול ומכופל דזמן הגלות!

ומכיוון שכן, מה יש לבית-דין של מעלה לבוא ולדין יהודי?!...

וכאשר מישוהו טוען שצריכים בכל זאת לשמוע את כל הטענות, את דברי הקטיגור והסניגור וכו' – אומרים לקטיגור: אין לך שום זכות תביעה, שכן אילו היית במקומם, היה מצבך גרוע עשרת מונים!

וממילא, יש לסיים את הדין תיכף ומיד, שכן בד בבד עם ההוראה ד"הו מתונים בדין", יש להיזהר מעניין של "עינוי הדין", כך שצריכים תיכף ומיד לזכות את כל אחד ואחד מישראל.

וזהו גם מה שמסיימים לאחר אמירת פרקי-אבות "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם כו", כלומר, מכיוון שהקב"ה רוצה וחפץ בזכותם של ישראל, ולא עוד אלא שמשתדל להרבות זכותם, הרי מובן, שגם בית-דין של מעלה צריך ללמוד מהנהגתו של הקב"ה, ולזכות את ישראל.

ופשיטא שצריכים "לזכות את ישראל" בעניין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלמה על-ידי משיח-צדקנו, ובאופן ש"לא עיכבן כהרף עין", במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת שבת-קודש פרשת כיתצא, י"ד אלול ה'תשמ"ה,
ה'תנוועדויות' תשמ"ה, כרך ה', עמ' 2904, בלתי מוגה)

יהודי תימן

הרבי מתבסס על סידור 'תכלאלי' בנוסח יהודי תימן, ומקבל סידור עם כוונות הרש"ש, שהודפס בירושלים לפני כמאה שנה □ הרבי מתנגד ל'מיזוג הגלויות' במובן של טשטוש המנהגים והמסורות השונות □ מזהיר מפני התערבות עובדות סוציאליות ב'יתכנון' משפחות יוצאות תימן □ עוד על יהודי תימן בארץ הולדתם ובארץ-ישראל

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

ולשונות אומות העולם, והמשיך (שיחות-קודש תשל"ד, כרך ב, עמ' 29 ואילך):

גם בעניין דלקמן, הן אם יפרשו זאת כעניין של צחות ("מילתא דבדיחותא"), והן אם יפרשו זאת כעניין שיש בו תוכן – הרי מכל-מקום אם יבוא על-ידי כך עניין של התעוררות והוספה בעניין של תורה ומצוותיה, הרי זה בדוגמת כמה עניינים, שעל כולם חל פתגמו המפורסם של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בנוגע לפירושים בתניא, אשר בד בבד עם הזהירות הנדרשת בכך, כשעניין של חיזוק ביראת שמים ועבודת ה' יצא מזה – אפשר לעשות זאת.

ובהנוגע לעניינינו, יצאו בקשר לחמשת המבצעים עם עניין שזהו "טנק" – שלכאורה, אין זה אלא מילתא דבדיחותא. אך לאמיתו של דבר, ענינו של טנק הוא – כלי נשק מיוחד אשר לו סגולה מיוחדת לא רק להגן אלא גם לכבוש. וכך גם בעניין המצוות, שעליהן נאמר שישנו העניין ד"מגנא ומצלא", ויתירה מזו – שכובשים עניינים של קליפת-נוגה, ועל-ידיה גם עניינים הקשורים עם ג' קליפות, ומתכבים אותם עד לאופן של "זדונות נעשו כזכויות".

בהמשך דבריו ביאר את הרמז שבראשי-תיבות "טנק" – טהרות, ניקיון, קדשים (ראה להלן).

בהמשך להתעוררות בחדש סיוון תשל"ד על חמשת המבצעים ומבצע נש"ק, שכר אחד התמימים (הרה"ת שלום שיחי' דוכמאן) ועמו חברו (הרה"ת יוסף-יצחק שיחי' ב"ר ברוך גופין) בניו יורק רכב 'קראוון', עיטר אותו בכרזות על המבצעים והעניק לו את השם 'טנק מבצעים'. קבוצת של תלמידי התמימים יצאה ברכב זה למבצעים ברחובות מנהטן.

לכבוש את ניו-יורק...

כאחת התשובות שכתב הרבי כמענה לדו"ח (של צא"ח המרכזי בנ"י). באותם ימים הייתה התייחסות שממנה השתמע יחסו החיובי של הרבי לעניין. וכך כתב (צילום בעמוד הבא):

הרי עד אז יכולת ואפשר להמבצעים שליט"א לכבוש נ"י. וסביבותיה ובדרכי נועם ושלוש.

כשהובנה התשובה כפי שהובנה נשכרו מיד עוד רכבים, שנהפכו ל'טנקי המבצעים'.

'טנק' על-פי רמז

בהתוועדות י"ב תמוז תשל"ד התייחס הרבי בפומבי לעניין ה'טנק', לאחר שהקדים את הכלל "בכל דרכיך דעהו" ואת הנוהג אצל הבעש"ט ותלמידיו למצוא רמזים גם בענייני

ניצוצי רבי

Tel.: HYacinth 3-9251
PResident 8-4270

TZEIREI AGUDAS CHABAD

LUBAVITCH YOUTH ORGANIZATION

Under the Auspices of
The Lubavitcher Rabbi שליט"א

Central Office לשכת המרכזית

770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN 13, N. Y.

צעירי אגודת חב"ד

תחת נשיאות

כ"ק אדמו"ר שליט"א מלובאוויטש

ב"ה ער"ה המוז השל"ד

מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א לצאג"ח על ההודעה אורות האסיפה בקשר המבצעים ביום א' העכו

"מצו"ב השתתפות (ל) מבצע מזווה שקל (כ"ק אדמו"ר שליט"א נהן 267 שקלים)
(הי' נכתב בהדו"ח שהמשך של האסיפה הוי' אי"ה במוצש"ק מבעל"ט)

הרי עד אז יכולת ואפשר להמבצעים שליט"א לכבוש נ.י. וסביבותי' ובדרכי
נועם ושלום."

על הדו"ח מכ"ז שיון הי' נכתב בכי"ק .

"נת' ות"ה על התחלת טובה בבשו"ס בהנ"ל
הוסיף (מכאן ולהבא) בהקסע שבתחלתו - והגנה והצלה שע"י
השם ה"ה - עד לאופן שהמזיק בטל פעיקרא (האויב ירא
לתחילת להתגרות, נחמך לארחב כו') ."

ב"ה, כ"ז סיון תשל"ד.

לכבוד חברנו וידידנו שיח"ל.

חננו כוח להזמין את כב' שי' לתחזוקות חדשית של צעירי אגודת
חב"ד, שתתקיים אי"ה במוצאי ש"ק פ' קרח, אור לג' תמוז הבע"ל, בשעה
10:30 בדיוק, בכיהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א, 770 איסטערן פארקוויי.

כעת התחזוקות ידונו בהרחבת המבצעים אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א
מעורר עליהם לאתרונה, ואשר השתתפות כל אחד ואחד בהם נחוצה ביותר.
כמו"כ ימסרו או מדברי קדשו בקשר עם האסיפה ביום א' העבר.
גם יחלקו מהמונות שנתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועות דש"ק העבר.

צעירי אגודת חב"ד

והננו מבקשים את כאו"א לבוא להאסיפה אי"ה במוצש"ק .

צעירי אגודת חב"ד

מעלה אפילו על אווירון

ב"בור, חריץ ותעלה", ומעלתו בכך על אווירון
המסוגל לשאת רק כמות מצומצמת של נשק -
ולכך מקשרים איתו עניין המבצעים, שצריכים
להגיע לכל מקום בעולם, גם עבור אלה שאינם
נמצאים (ברוחניות) בדרגת "עוף הפורח
באוויר".

בשיחה נוספת באותה התוועדות (שיחות-
קודש שם, עמ' 274) ציין הרבי את "התוצאות
ההצלחה והרעש" שבפעולת הטנק והוסיף, כי
סגולת הטנק היא בכך שבאפשרותו להגיע
למקומות רחוקים, גם אם לשם כך נדרש לעבור

ניצוצי רבי

תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה, כרך ב, עמ' 285 ואילך), התייחס הרבי לתקנותיו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בדבר "שליחות המרכז לענייני חינוך" ('מרכז שליחות') ב'בין הזמנים'; ש"תלמידי הישיבות נוסעים לבקר יהודים ולהביא להם את דבר ה' זו הלכה – כולל למקומות כאלה שלולי כן לא הגיעו להתם (מאיזה סיבה שתהיה) הדברים – אמרה מתורה שבכתב או תורה שבעל-פה, דין בשולחן-ערוך, ומבארים זאת בשפת המדינה ובאופן של דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב (דהשני) ופועלים פעולתם". (הרבי ציין שגם התלמידים הנוסעים יש להם קביעות עיתים בלימוד התורה גם בזמן נסיעתם ושהותם בהשליחות).

כאן הוסיף הרבי:

"ועל-דרך זה הונהג במידה קטנה יותר שגם במשך ימות השנה, כשישנם סדרי לימוד בישיבה, בעיצומה של שנת הלימודים, הרי בין הסדרים ישתמשו באלו שהעניקו להם השם "מצווה טאנקיס", מכוניות שישעו מחוץ לדי אמות של בית-הכנסת ובית-המדרש, ולשם יביאו את דבר ה' זו הלכה, בנוגע לתרי"ג מצוות כולן, מתחיל מחמשת המבצעים הידועים... מבצע תורה... מבצע תפילין... מבצע מוזה... מבצע צדקה... בית מלא ספרים... נרות שבת קודש...

ועניין זה הוא בדומה ל"הווי גולה למקום תורה", שתחת זה שאדם יחכה עד שעני יבוא בכוחות האחרונים שלו ויבקשנו סיוע בממון, עליו מוטלת החובה שבכל מקום שישנו חשד שקיים איזה שהוא אביון, עליו לרוץ ולחפש לסייע כדי להחיות נפשו בגשמיות, ועל-דרך זה בנוגע לימוד התורה וקיום המצוות שהן הם הלחם ומים של בני ישראל שעל-ידם מתקיימת נשמתו – וזהו תפקידם של "מצווה מוביליס" ו"מצווה טאנק" [=טנק המצוות]...

ויהי-רצון שהדברים ייעשו בהצלחה רבה ומופלגה, דבר המתבטא בכך שמהן יראו וכן יעשו... ובאופן דמוסיף והולך ואור, עד אשר יאירו מחנה ישראל בכל מקום שהם, בכל מקומות מושבותם, אפוא שיהודי רק נמצא יהיה שם מצווה ותורה אור בגלוי...

בסיום השיחה הורה הרבי אשר "כל הטנקיסטים יאמרו 'לחיים' בשמחה ובקול תרועה".

מפעילי הטנקים - טנקיסטים

כך תיאר ביומנו הרה"ח ר' שלום-דובער שור (זכרון שלום' עמ' פה) את הימים הראשונים של ה'טנקים':

"יום ב' פ' חוקת, ד' תמוז: כשבא כ"ק אד"ש ל-770 לקריאת התורה, עמדו כבר הכן השריונים [=הטנקים] וכו' וכשיצא מהמכונת שרו וכו' ועשה [=הניף] הרבה בידיו הק' וברוך כניסתו ל-770 הביט כל הזמן על הטרקס [המשאיות]".

הפצת המבצעים על-ידי הטנקים העניקה תנופה עצומה למבצעי הקודש. חיבה יתרה הרעיף עליהם הרבי, עד שקרא לעוסקים בהם "טנקיסטים", והעניק להם – החל מהתוועדות ח"י אלו אותה שנה – את הזכות, לקבל מידו הקדושה חבילות שטר (בן דולר) לצדקה, בסיום ההתוועדויות (תחילה, בהתוועדויות הגדולות ולאחר מכן בכל ההתוועדויות) על-מנת לחלקם לכל אחד ואחד.

ה'טנקים' עשו רושם

בשעתו סיפר הרה"ח הרב יעקב-יהודא העכט, מחשובי עסקני ליובאוויטש בארה"ב, שאחד ה'טנקים' הראשונים שנסעו באותה תקופה התמקם ברחוב מסויים בניו-יורק. באחד הבניינים נערכה אספה של אישים בעלי-השפעה גדולה ביהדות ארצות-הברית. הם שמעו את הרמקול ויצאו לראות כמה מדובר. הם נדהמו מהעוצמה. תוצאת אותה אספה, שהיתה קשורה בחינוך יהודי, הייתה – קידוש ה' בלתי משוער והגברת הסיוע לחינוך יהודי.

להביא אור לכל מקום

בדיוק כעבור שנה, בהתוועדות י"ג בתמוז

ועל-פי הכלל ד"איני מבקש כו' אלא לפי כוחן" בוודאי שב"כוחן" לקיים עניין זה, וכפי שרואים בפועל, וגם את התוצאות טובות שיצאו מזה.

שלושה שלבים בעבודה

בהמשך דבריו של הרבי היתה התייחסות גם לעניין הרמז שבמילת "טנק" (הרבי חזר וביסס דברים שאמר בשנת תשל"ד):

ישנו בזה רמז מסימני שישה סדרי משנה: "זמין נק"ט" [ישנם בזה שני סדרים: "זמין נק"ט" ו"ניז"ם קט"ן". והסימן המקובל הוא "זמין נק"ט" ו"נקט" אותיות "טנק". אמנם בסדר שונה. אבל אותם האותיות.

והנה הסדר בזה מדויק גם-כן [אף-על-פי שכל הפרטים השונים שבמשנה הם חלק מכללות המשנה, ו"עצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו", אף-על-פי-כן, הרי ערכה התורה סדר מסויים בזה]. וטעם השינוי בסדר האותיות (בעבודת ה') הוא: ישנו העניין כמו שהוא (א) בתורה – "נקט", (ב) כמו שהוא נמשך לאחר-מכן מהתורה (להבדיל) לעולם, ב"מעשה שהוא העיקר" – ד"טנק" של מצווה, ובפעולותיו על-ידי ה"טנקיסטים" שלו, ואז הסדר הוא "טנק".

והעניין בזה:

"טנק" ראשית-יבות "טהרות נזיקין קדשים". והסדר בזה: "טהרות" – לכל לראש ישנה העבודה ד"לטהר עצמו", "קשוט עצמך תחלה וכו'", ולאחרי זה יכול לפעול על הזולת (וכסדר הכתוב "סור מרע" ואחר כך "ועשה טוב"), תחילה בעבודה דסדר "נזיקין" – "סור מרע", ולאחרי זה בעבודה דסדר "קדשים" – "ועשה טוב".

[ובזה יומתק עניין ד"טנק" של מצווה – נוסף על עיקר עניינו, כאמור, שהוא כנגד ומבטל את ה"טנק" דלעומת זה, הנה הוא "מבררו ומלבנו ומצרפנו"].

ויש לומר שהרמז לזה הוא דווקא מהמשנה – כי משנה (דוקא) הוא עניין הלכות בגלוי, ו"דבר ה' זו הלכה" הרי קשור עם "דבר ה' זה הקץ".

(בנושא זה ראה גם הרשימה במדור זה ב'התקשרות' גלין שיב).

עתה הגיע הזמן

אבל השיחה המפורטת ביותר נאמרה ב"מאמר המוסגר", בהתוועדות של הרבי בשנת תשמ"ז ('התוועדיות' תשמ"ז, כרך ג, עמ' 101-98). הרבי התייחס אז (בהתוועדות מוצאי שבת-קודש פרשת צו, אור ל"ג בניסן) לשני עניינים: (1) השימוש בביטוי "משיח נאז" ו-2) השימוש ב"צנך של מצווה". כהקדמה ביאר הרבי את השם "ליובאוויטש" שבא בנוסף לשם חב"ד, והסביר שמכיוון שבימות המשיח יצטרכו לתקן את העולם כולו, יש אפוא להשתמש בלשונם של בני נוח לצד השימוש בלשון-הקודש:

כשרואים שישנו "טנק" כפשוטו – כלי נשק, נשאלת השאלה: כיצד יכולה להתהוות מציאות שהיא – רחמנא ליצלן – כלי משחית, הרי "מפי עליון לא תצא הרעות!" בהכרח אפוא לומר שעיקר עניינו הוא להפכו לטוב.

הרבי ביאר שרואים בפועל שמכונות כעין 'טנקים' משמשות לאומות-העולם למטרות חיוביות, כמו יישור-דרכים או סילוק גורמים המונעים ומפריעים לבניית בניינים, לצורך יישוב העולם. מדובר בעניינים של "רשות" – בהם די ומספיק לבן-נוח. לעומת זאת, מיהודי נדרשת עבודה גדולה יותר – שכל ענייניו יהיו באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", דבר התובע ממנו להתייגע ולהפוך את הטנק מדבר שלילי ("היפך הטוב", כלשון הרבי) לצדק וקדושה; לנצלו שיהיה "לשם שמים" ובאופן ד"דעהו" שיהיה מלכתחילה "טנק" שעיקר תפקידו, ויתר-על-כן כל תפקידו – ענין של מצווה.

המשיך הרבי:

"יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים": לגבי תקופתינו זו, כל זמן שלא היה קיים מושג "טנק" מצד דלעומת-זה – עדיין לא הגיע הזמן המתאים שיהיה מציאות "טנק" של מצווה וקדושה, או אפילו "טנק" של רשות. אמנם כשרואים שנתהווה מציאות זו בלעומת-זה – זוהי ההוכחה וההוראה בגלוי שעתה הגיע הזמן לעשות "טנקים" של מצווה.

פרשת כי-תצא

כי תצא למלחמה (כ"א, י')

במלחמת הרשות הכתוב מדבר (רש"י)

נאמר בספרים שמלחמה זו רומזת למלחמת היצר, ובכל זאת אומר רש"י שמדובר במלחמת הרשות.

אומר על כך כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק:

אמנם העבודה בבחינת "אתכפיא" (הסחת הרעת והלב מעניינים בלתי רצויים), היא "מלחמת חובה", כדכתיב (ש"ל טו), "ולא תתורו אחרי לבבכם"; אך עבודה בבחינת "אתהפכא" (להפוך ולשנות את רצונות הלב מיסודם) "מלחמת רשות" היא, שכן אינה שווה לכל נפש.

(אור-התורה – דברים, עמ' תתסד)

* * *

ועוד: ידוע שעבודת התפילה נקראת "בירור בדרך מלחמה", שכן הנפש-האלוקית מתלבשת אז בנפש-הבהמית, והתלבשות זו דורשת מלחמה ויגיעה; ואילו לימוד התורה נקרא "בירור בדרך מנוחה", שהרי הלומד ממשיך אור אלוקי בנפשו, והיצר-הרע מתברר מאליו.

מובן אפוא כי בירור בדרך מלחמה ("כי תצא למלחמה"), היא "מלחמת רשות", שהרי ישנה גם דרך אחרת – בירור בדרך מנוחה.

(ליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 85)

* * *

כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק היה מייעץ לנערים המתחילים בעבודת התפילה להתבונן לפני התפילה בדרגות נעלות ביותר, שעל-ידי זה יתבטל הרע ויוכלו להתפלל בכוונה. וכך היה אומר:

"כי תצא למלחמה" – כשיוצאים למלחמת היצר בעת התפילה, צריכים להתבונן בדרגה שהיא "על אויביך" לגמרי, שאין לרע קשר ואחיזה בה כלל.

(מפי השמועה)

ושבית שבין (כ"א, י')

ביד האדם לא רק לנצח את היצר, אלא גם לקחתו בשבי, כלומר – לנצח את היצר בעזרת היצר עצמו. שכן תפקידו של היצר הוא לפתות את האדם לחטוא, והוא זריז במלאכתו זו כדי לעשות שליחות בוראו. מזה גופא יכול האדם ללמוד – להזדרז בקיום רצון הקב"ה ולא להישמע לפתויי היצר. זאת ועוד: מרצונו של היצר-הרע ניתן ללמוד מהו רצונו של היצר-הטוב.

(כתר-שם-טוב עמ' יז, נה)

מורא שמים עליכם

אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם (פרק א, משנה ג)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

פרס – לשון ערך, "בערכך" מתרגמינן "פורסניה" והוא מה שאדם נותן למי שעבד אותו והוא אינו חייב בדין ליתן לו כלום, כמו מה שיתן אדם לבנו קטן, או לאשתו, או לעבדו מפני קורת-רוח שעשו לו, ואפילו לחקות פרס כזה לא יעבוד אדם את בוראו אלא מאהבה בלבד.

פירוש ב"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) הרי זה בניגוד למה שכתוב "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך" – על מנת לקבל פרס, ועוד כיוצא בזה. ב) למה לא התחיל התנא בצד החיובי ("הוו כעבדים כו"). ג) "ויהי מורא שמים עליכם" – הלוא יראת ה' היא אחת מרמ"ח מצוות עשה שבתורה, ולא הנהגה של מידת חסידות. ד) הדיוק "עליכם" (ולא "בכם").

והביאור:

משורת הדין רשאי אדם לעבוד את ה' על מנת לקבל פרס, כמאמרם ז"ל: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". ועל זה נאמר "למען יאריכון ימיך". והתנא מחדש לנו כאן, במילי דחסידותא, שאף-על-פי-כן "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס".

והנה, מאומרו "אל תהיו כעבדים" מובן שמדובר באדם שהוא בדרגת "עבד", שבהפקירא ניחא ליה. אי לזאת, צריכים להודיעו בתחילה שקיימת עבודה כזו (שלא על מנת לקבל פרס), אלא שמצד מידת חסידות עליו לעבוד את קונו שלא על-מנת לקבל פרס. משום זה מקדים התנא "אל תהיו כו", ורק אחר כך הוא אומר "אלא הוו כו".

והנה מבורר בחסידות שאהבה ויראה הן שתיים שהן ארבע: יראה תתאה ויראה עילאה, אהבה זוטא ואהבה רבה. ועניינן: יראה תתאה – שירא מהעונש (או על-כל-פנים מהפגם שנגרם לו על-ידי החטא). יראה עילאה – יראת הרוממות ויראת בושת, היינו שירא מהחטא עצמו, שהוא נגד רצון ה'. אהבה זוטא – אהבה מצד הטוב המגיע אל האדם על-ידי עבודתו, הן טוב גשמי והן הטוב הרוחני ביותר. אהבה רבה – שלא על מנת לקבל פרס כלל. וסדר העבודה הוא – יראה תתאה, אהבה זוטא, אהבה רבה ויראה עילאה.

וארבע הבחינות מרומזות במשנתנו: אל תהיו כעבדים – יראה תתאה, על מנת לקבל פרס – אהבה זוטא, שלא על מנת לקבל פרס – אהבה רבה, ויהי מורא שמים עליכם – יראה עילאה. ומאחר שביראה עילאה גופא יש שתי דרגות: מה שהאדם ממשיך על עצמו ב"אתערותא דלתתא", והבאה מלמעלה ב"אתערותא דלעילא", שהיא "עיקר היראה", לכן אומר "ויהי מורא שמים עליכם" – לכלול גם בחינה זו שבאה מלמעלה, בבחינת מקיף על האדם.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת פינחס תשל"ז – בלתי מוגה)

הכריכות על האצבע • משניות יארציט לנשים • תמונות נשים בפרסומים להפצת יהדות

מאת הרב יוסף־שמחה גינזבורג

הכריכות על האצבע

בסיום הנחת תפילין כורכים את הרצועה של־יד סביב האצבע האמצעית של כף־יד שמאל. בשו"ע אדמו"ר הזקן (סי' כז סי"ב) כתב: "ויש לכרוך בפרק התחתון של האצבע האמצעי ב' כריכות, ו[ב]פרק העליון כריכה אחת". ובסידורו (נדפס בסוף השו"ע ח"א, בהוצאה הישנה עמ' 312 ובחדשה עמ' תרי"ט) כתב: "אחר שהניח תפילין של ראש יכרוך ג' כריכות על אצבע האמצעי. בתחילה כריכה אחת על [ה]פרק האמצעי ואחר־כך שתי כריכות על הפרק התחתון...".

אבל בהגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע על הסידור (בסידור תורה־אור, ברוקלין תשמ"ז, נדפסו בעמ' 485. קטע זה נעתק גם בספר־המנהגים עמ' 4): "ובענין כריכות אלו איך לעשות, אינני זוכר בבירור. אך כמדומה לי ברור שראיתי שכך [אביו, כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, הנזכר לעיל בהגהה זו] תחילה כריכה אחת על הפרק התחתון הסמוך לכף היד, ואחר־כך כריכה אחת על הפרק השני, ואחר־כך עוד כריכה אחת על הפרק התחתון [ובהגהת המו"ל שם (ועד"ז בספר־המנהגים): "ודלא כמו שכתוב בסידור ה' תפילין ד"ה אחר שהניח"...]".

ובהמשך מובא בספר־המנהגים שם מרשימות הרה"ח ר' אליהו סימפסון ז"ל אודות הנהגת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב: "ראיתי כמה פעמים שדייק בזה, וגם כמה פעמים במשך התפילה היה מעיין ומתקן שהכרך השלישי שהיה על פרק התחתון — שלא יהיה מונח על הכרך הראשון, רק שיהיה אצלו באותו הפרק אשר לצד פרק האמצעי נאחז בהרצועה של הכרך הראשון". (וראה בספר תפילה־למשה פ"ח הע' סט שכתב ע"ז, שכיוון שלאדמו"ר הזקן לא היה הכרע בדבר, לכן נהג לעשות בזה כעין פשרה. אבל אינו, כי הסידור הוא כמשנה אחרונה שלו לגבי השו"ע, ובפרט שבשו"ע עצמו לא פירט ולא הכריע לצד כלשהו. ובכל זאת תיתכן משנה אחרונה יותר גם לאחר הסידור).

ולכאורה, כיוון שהובאו פרטים אלו בספר־המנהגים שהרבי כתב עליו (צילום כ"ק נדפס לאחרונה בספר מאוצר המלך ח"א עמ' 362) "בדפוס לרבים ולדורות" (ובפרט על־פי הידוע שחלקים שונים מרשימותיו של הרב סימפסון שנכנסו שם — נשמטו בהוראת הרבי, כמו מרשימתו בקשר לאחיזת הציציות בקריאת־שמע שנדפסה שם בעמ' 10, ונדפסה במלואה ב'כפר חב"ד' גיליון 555), אף שאינם אלא סיפור־דברים מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב, לא הובאו אלא כהוראה לרבים. וכמו המובא מרשימתו להלן עמ' 13 "בעת אמירת הש"צ ברכת כוהנים, היו האדמו"רים... נוטים פניהם אל הש"צ" (ראה 'התקשרות' סוף גיליון תקס"ט).

בירור ענייני הלכה ומנהג

מאידך, בספר שבח-ייקר (עמ' 24 הע' 32. וראה גם מנהגי-מלך עמ' 15 ס"ט) הביא ששמע מהרה"ח רי"ל שיחי' גרונר ש"הרבי לא דייק בזה, והכריכות היו מונחות אחת על השנייה", וגם אחרים זוכרים זאת. אבל כאמור ההוראה לרבים היא – לדייק בזה.

משניות ירצייט לנשים

לפי דברי הרבי הידועים (ראה ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 455 (=שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' סג) ועמ' 482, 'בצל החכמה' עמ' 120, ובכ"מ) אודות חובת לימוד תורה בימינו לנשים, יש לברר לעניין המנהגים בקשר ללימוד משניות לימי ירצייט וכדומה, האם הן שייכות לזה, מכיוון שסוף-סוף גם לאחר פסיקה זו – אין מצוותן בתלמוד-תורה ממש, אלא זו הדרך להביאן לידי יראת-שמים וקיום המצוות, וללמד את בניהן, ולסייע (גם בעצם הלימוד) לבעליהן וכו'.

כמו-כן יש לברר אם יש עניין שילמדו משניות בעל-פה (ולהעיר מהסיפור באוצר סיפורי חב"ד' כרך יז עמ' 322 אודות הרבנית דבורה-לאה בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שבילדותה היה סבה אדמו"ר ה'צמח-צדק' משלם לנכדים ולה עבור לימוד פרקי תנ"ך בעל-פה, על כל פרק 5 קופיקות, אך כשלמדה גם משניות, כמו הנכדים, שהיה משלם להם 10 קופיקות לכל פרק משניות, אמר לה שאינו משלם לה עבור זה, וכשאמרה לו שאם כן לא תלמד משניות, ענה לה: אכן, זוהי באמת כוונתי. ועיי"ש, שידעה ללמוד גם גמרא. מאידך מסופר על הרבנית רחל, סבתו של אדמו"ר הזקן, שלמדה הכול: עברי, חומש, נ"ך, משניות, גמרא, רמב"ם ושו"ע – ספר-הזיכרונות ח"ב פרק צג, עמ' 169). ואולי גם, ויתרה מזו, בקשר לתניא בעל-פה, כמו שכתב הרבי בקשר לחיוב הנשים בלימוד החסידות בספר-המנהגים עמ' 84. אף שאין עליהן מצוות תלמוד-תורה, בלימוד – שלא לבטל רגע, ובידיעה – לזכור הכול, כמו אצל האנשים, אך מאידך אולי כמו שיש עניין ללמד אותן, כך יש עניין גם שילמדו ויחזרו בעל-פה כהארה לנשמה, וגם להוסיף קדושה וטהרה בכל מקום.

יש לקחת בחשבון, שהרבי עורר ועודד שילמדו הנשים תורה בכלל וחסידות בפרט וכן שיעורי רמב"ם, אך מאידך לא מצינו חיובן בשיעורי חת"ת, אף שהלשון הוא שהשיעורים הללו "שווים לכל נפש", ואפילו כשהיתה האשה זקוקה לרפואה, יעץ הרבי (רק) לבעלה להקפיד באמירת שיעורים אלו, במכתב הנדפס בליקוטי-שיחות, כרך לו, עמ' 313 (לעת-עתה נמצא רק אזכור עקיף בודד של המנהג הרווח זה שנים רבות בין נשי חב"ד להקפיד לומר זאת, במכתב הנדפס בליקוטי-שיחות, כרך לד עמ' 285). כמו-כן יש לבדוק את הנאמר בקשר להל' בית הבחירה ולסיומי-מסכתות בט' הימים ועוד.

תמונות נשים בפרסומים להפצת יהדות

בציבור החרדי בארה"ק מקובל שלא לפרסם בעיתונים, בעלונים ובספרים תמונות של נשים ובנות. זהירות זו בצניעות – תבורך, ואין לפרוץ גדר בכל הפירסומים והאתרים המיועדים לכל המשפחה (כולל "נספחים למשפחה"). להוציא פירסומים פנימיים, תמונות מחזור וכו' של מוסדות ואירגונים של נשים ובנות).

ולכאורה, יש למנוע דבר חמור מזה, והוא מה שמראים לציבור הגברים וידיאו שבו הרבי אומר שיחה לכינוס נשים, כי שם יש הסתכלות ממש ולא רק ראייה באקראי.

זאת אשר מצאתי לעת-עתה בקשר להוראות הרבי בנושא (ונודה לכל מי שיש בידו הוראות

בירור ענייני הלכה ומנהג

נוספות בכתב ובע"פ שימסרם למערכת, וזכות הרבים תלוי בו):

א. במענה מיום י"א אדר תשמ"ח, אודות פרסום תמונת הרבנית בספר 'אמנו המלכה', שכתב על כך הרהמ"ח ס' 'נטעי גבריאל' לרבי, והעיר: "...ואף דאמרו חז"ל סנהדרין מ"ה גמירי אין יצר הרע שולט אלא כמה שעניו רואות וגם קיי"ל באה"ע סי' כא ס"א דאסור להסתכל אף בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה... ועכ"פ מידת חסידות להחמיר", והגיב על כך הרבי:

* על התיבות "כמה שעניו רואות" – ושולל בנוגע לאחרנייתא.

* על המובא משו"ע אה"ע – (1 להסתכל 2 צבעונים 3) שהוא מכירה – ומכלל הן אתה שומע שלילת האיסור כאשר אין ג' הנ"ל, ובפרט – כל הג'.

* על מש"כ "מידת חסידות להחמיר" – אלא שעל-ידי זה יתמעט ב'והחי יתן אל לבו' כנראה במוחש (ואולי זו סברת המוסיפים הנ"ל).

ב. כן קראנו בשעתו (ב'כפר חב"ד' גיליון 925 עמ' 26) על הנחיות הרבי החוזרות ונשנות לעיתון צבאות ה', "משיח טיימס", להכניס גם ציור של ילדה בשער של כל גיליון. הכותב שם הסביר זאת, מפני שהגיליון מיועד לילדים שאינם מבתיים דתיים, ואם לא יהיה ציור של ילדה, יחשבו שהגיליון מיועד רק לבנים. כיו"ב בקשר לפירסומים 'מבצעיים', לא רק דפי (וכרזות) נש"ק ופירסומי נשי חב"ד, אלא גם עלוני החגים של צא"ח, שהרבי ראה אותם והגיה בהם רבות עובר להדפסתם, שהיו בהם תמונות של בנות, מהסיבה האמורה או דומות לה, וכמובן כל זה באופן הכי צנוע (למשל תמונת בן בקצה אחד ובת בקצה השני של הציור, כדי להראות שמירת מרחק, כדברי הרבי בשיחת ש"פ תרומה תשמ"א בקשר לצורת הכרובים – שיחות קודש ח"ב עמ' 397).

ג. צריך ביאור בקשר ל'ספר השלוחים', שנעשה לפי הוראות הרבי, והרבי חיבב אותו ביותר, והשאירו בין הספרים הבודדים על שולחנו הק' לקראת כ"ו אדר-א' תשנ"ב, ושם כידוע מופיעות תמונות צבעוניות של השלוחים יחד עם כל בני ביתם שיחיו. וכך נהגו גם בתמונות צבעוניות וזיהוי השמות באלבום 'מקדש ישראל' (סידורי-קידושין של הרבי, ברוקלין תש"ס). קשה לומר הטעם משום שזה "אלבום משפחתי" (של משפחת השלוחים, או חסידי חב"ד, ולמה לא של כל בית ישראל), ולכאורה גבהו דרכיו מדרכינו, ו"הבו דלא להוסיף עלה".

כל האמור מוגש לרבני ומשפיעי אנ"ש, כדי שיקבעו את הדרך הנכונה בנושא זה, וינחו את כל עורכי הפירסומים והאתרים למיניהם לנהוג כהלכה ובאופן שהורה לנו הרבי.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תצא¹

י"ג באלול

הרבי הרי"צ².

יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות – יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה אלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב – להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר³.

מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' – מלעיל!)⁴.

פרקי-אבות: פרקים א-ב⁵.

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – מוצאי-שבת-קודש, כל הלילה.

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א⁶.

שחרית: "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' (בצירה) ובפעם השנייה 'זכר' (בסגול) בין בשביעי ובין במפטיר⁷.

מנהג-נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה⁸.

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה⁹.

יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת

(במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת ענייני". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות, כולל תיבות שהניקוד שלהן מפורש בהיום יום) בניקוד שונה, אינו הוראה לרבים.
 (4) ראה בארוכה בזה בילוח השבועי בגיליון קט (ש"פ תצא תשנ"ו). וכבר כתבו כן בדורות שעברו, ראה ילקוט-יוסף – מועדים (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משו"ת בן ימין ומהר"א פלאגי.
 (5) לפרטים אודות חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים'.
 (6) 'התועודות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התועודות' תשמ"ח ח"ד עמ' 264.
 (7) המאמרים נדפסו ביספר המאמרים – קונטרסים ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.
 (8) ר"ד משיחת י"ד אלול תנשי"א.
 (9) לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת במנחה ושני וחמישי.
 (9) בקשר ליכל ישראל... ורבי חנניה...! אם צריך לאומרם על כל פרק בנפרד – ביחתי ש"פ תצא תשמ"א (בלתי מוגה, הנחה בלה"ק סכ"א) הביא הרבי ראייה מהנהוג בזה, לומר זאת רק פעם אחת [ראה גם בקובץ 'אהלי

(1) כן הוא השם הנכון (ולא "כי תצא"), ראה בעז"ה את דברי הרבי המובאים בהערה 1 בילוח השבועי בגיליון הבעל"ט.
 (2) שרית שארית-יהודה יו"ד ס"י טז, ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה מתחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"ט עמ' ט"ט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות!). היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נט,ג. הובאו בהוספות לשו"ע אדה"ו הוצאת תשכ"ח ואילך חלק ה' עמ' 1898).
 מכתבי הרבי בזה נקבצו בישרי הלכה ומנהגי יו"ד ס"י קטז, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק בדבר – יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השולחן בבדי-השולחן סו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.
 (3) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא תיבה זו בטעם שלה, 'מונח', כראוי, בשתי הפעמים.
 בשש זכירות, הנדפסות בסידורים מסויימים, ציינו להוראת הרבי לקרוא גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול שם. אבל אין זה שייך לנשוא, ע"פ המובא באג"ק כרך יב ס"ע ג

לוח השבוע

מקום שישינה בו ישיבת תו"ת; לפתוח בכל מקום המתאים פניף חדיש לשיבה זו, ועוד¹³.

יום חמישי חיי באלול

מעט אשר נתפרסם¹⁴ אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט [בשנת נח"ת] ושל רבנו הזקן [בשנת קה"ת] – נהגו בכמה מקומות ובפרט בבתי-כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התוועדות, בסיפורי מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה – הנגלה והנסתר¹⁵.

החשבון-צדק הוא במיוחד בהי"ב ימים אחרונים דחודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול – כנגד חודש תשרי, י"ט אלול – כנגד חודש מרחשוון, וכו')¹⁶.

הרבי היה מתוועד בקביעות בח"י אלול כשהיה חל ביום השבת, ובשנים תשי"א, תשי"ב, תשכ"ב גם כשחל בימות החול. משנת תשל"א ואילך התוועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתוועדויות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח¹⁷.

במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן

יום ראשון י"ד באלול

ביום זה – שלושים יום לפני חג הסוכות – מתחילין לדרוש בענייני החג¹⁸, ובוה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחנתו¹⁹, וכן להשתדל בנתינת צורכי החג לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחנתו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה – בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לר"²⁰.

יום שני ט"ו באלול

התייסדות ישיבת תומכי-תמימים (בשנת תרנ"ז). נכון להוסף בימים ט"ו-ח"י אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמוה"ז, אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ובמיוחד של אדמו"ר מהורי"צ נ"ע) ובנוסף – לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); בעבודת התפילה (הקשורה במיוחד לשיבה זו); בצדקה, כולל ברוחניות – להיות נרות להאיר; לערוך התוועדות חסידית, ברוב עם הדרת מלך, בכל

14) ובמקום אחר כתב הרבי: "שנים רבות היה עניין חיי אלול ועניין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות" (אגיק ח"א עמ' תלב). לכאורה החל הפירסום לפרטי העניינים בזה החל (משיחות) חיי אלול השי"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפניכן (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבנותו נשיאנו שלפניו, שאצלם היה יום זה "יום הילולא פנימית בסוד אכתסיא", כאמור בסי המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ, אלא גם לחסידים, ולא רק לחסידי חב"ד (כדאיאתא בלקוטי דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

15) ספר השיחות תשי"ג עמ' 179, 177. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

16) לקוטי שיחות כרך כד עמ' 518.

17) ע"פ רשימת ההתוועדויות ושיחות קודש, וראה אוצר מנהגי חב"ד, אלול-תשרי, עמ' כא.

ליובאוויטש סיון-תמוז תשנ"ה עמ' 35 בשם הרה"ק מהרי"ן בן הצמח-צדק]. לאחר מכן היו דיונים רבים בזה בשיחות מוגהות ובלתי-מוגהות במשך השנים עד שנת תנש"א, ואף הועלו בהם חילוקים שונים בין הפרקים, ללא מסקנא סופית, וגם הדיון האחרון בסי השיחות תנש"א ח"ב עמ' 797 מסתיים ב"וצי"ע וברור בה" (פרטים מלאים בילוח השבועי בגיליון תקכ"ח הערה 17).

10) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"א.

11) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת יוביום שמחתכם – אלו השבתות" (ספרי בהעלותך י, א), אף שיעקר עניינו של שבת הוא תענוג יוקראת לשבת עונג" – ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 806.

12) נחמה ח"ג. וראה לקוטי שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, ושי"ן – סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

13) ע"פ התוועדויות תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

לוח השבוע

וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה¹⁸ (וראה בהערה).
כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – נ"ע – היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול¹⁹. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם²⁰ בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (חג שמח)" ואמר בעצמו: 'גוט יום טובו'²¹.

לאחר השקיעה, שלא כמנהגנו*, כיוון שהדבר "תלוי רק בזמן אמירת סלח לנו, לא מה שיהיה לאחר־זה". וי"א שהרבי לא מנע אמירת תחנון כיוון שלא רצה לקבוע לרבים מנהג בזה מצידו, בדרך 'מלמעלה למטה', אלא שהדברים יבואו מתוך הרגש של הציבור, כלשון המענה. ועי"ע (ראה 'התקשרות' גיליון תמא עמ' 15 ואילך).

19) ספר־המנהגים עמ' 102.

20) בשנים תשי"ב, תשי"ג, תשי"ה (נסמן ב'התוועדות' שבהערה הבאה).

21) יתורת מנחם – התוועדות' (ו) תשי"ב ח"ג עמ' 173. ולהעיר מסה"ש תשי"ג עמ' 142 שאמר עי"ז כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ 'חייב אדם לומר בלשון רבו'.

* עי' שו"ע אדמוה"ז סי' קלא סי' ד ובכף־חיים שם סי' נא. ובהערת המערכת ב'שערי הלי' ומנהגי ח"א סי' ע קנח לא דייקו בזה.

18) בשנת תשמ"ט נשאל הרבי בדבר אמירת תחנון בח"י אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש – אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" (אוצר מנהגי חב"ד שם עמ' כב. והעיר שם, שכמובן אין הכוונה לרגש מוטעה שנוצר רק בעקבות קריאת המענה האמור).

והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר־השיחות תשי"ג עמ' 140. בתרגום ללה"ק עמ' קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ביאוצר מנהגי חב"ד שם. המסופר שם, שפעמים רבות היכה הרבי ביסלח לנו, אף שהיה חתן ובשל כך לא אמרו תחנון (וי"א שאף אמר 'צדקתך' בשבת ח"י אלול למרות שהיה אז חתן), ייתכן שטעמו מפני שההכאה (וכשי"כ 'צדקתך') תלויה בתאריך ולא במצב (אמירת תחנון) בפועל, על־דרך ההוראה (אג"ק ח"כ עמ' קנז) להכות ביסלח לנו אע"פ שמתפלל במניין של חסידי פולין וכדומה שאין אומרים בו תחנון

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם־משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו